

“Want wij zijn één voor allen, en allen zijn wij één. Zo willen wij door Neêrland, en door het leven heen”.

Dichtregels uit het in 1932 gecomponeerde, en van tekst voorziene Vierdaagselied.

Het is (zeker met de kennis van nu) nauwelijks voor te stellen dat de tekstdichter werd geïnspireerd door de 2.000 deelnemers van toen te duiden als één *community* van 4daagse-lopers.

Als een hechte gemeenschap. Als een verbond van mensen die een week lang ervaringen delen.

Die verbondenheid was er toen, en die is er nog steeds.

Ook vorige maand bracht de 4Daagse een brede gemeenschap van over de hele wereld samen. Bijna 47.000 mensen namen (in wederzijds respect en gelijkwaardigheid) deel aan de 108ste editie. Afkomstig uit bijna 80 landen. Met een grote diversiteit aan leeftijd en achtergrond.

Het streven van de wandelaar naar een individuele topprestatie, het gedragen worden door het publiek én de diversiteit van de medelopers, dit alles zorgt samen voor iets dat verder gaat dan verbinding: namelijk verbroedering.

Het zijn de woorden van koning Willem Alexander, toen hij bij de 100ste 4Daagse te gast was. “De 4daagse”, zo sprak hij, “is het feest van verbroedering”.

In deze *preek van de leek* wil ik met jullie stilstaan bij het fenomeen van de verbroedering, én bij de vraag waarom uitgerekend de 4Daagse als ‘hét feest van verbroedering’ heeft te gelden.

Maar, eerst de vraag: wat is dat, die verbroedering?

De term verbroedering verwijst meestal naar het aangaan van sterke banden tussen mensen. Vaak met een focus op broederschap (zo u wilt: zusterschap), en op harmonieuze samenwerking.

In de gangbare woordenboeken kom je synoniemen tegen als 'eensgezindheid', 'saamhorigheid', of woorden als 'fraterniseren' en 'fraterniteit'. Toegegeven, die laatste woorden klinken wat ouderwets, maar denk aan het huidige Engelse werkwoord *to fraternize*, of het Franse *fraterniser*: verbroederen.

Verbroedering heeft voor een samenleving die naar harmonisatie streeft, te gelden als een kernwaarde. Met andere woorden: het is het waard om met zijn allen daarnaar te streven.

Verbroedering is een kernwaarde van de 4Daagse. Maar, het is meeromvattend. Je treft het streven naar verbroedering ook aan in volkslieden. Bijvoorbeeld het Duitse volkslied (met het woord *Brüderlich*), of het Italiaans volkslied (met het woord *Fratelli*). Meest treffend is de Europese *Ode an die Freude*: Alle mensen worden broeders!

Verbroedering staat aldus voor een universeel ideaal van eenheid, van vreugde en vrede als gevolg van een sterke intermenselijke inhoudelijke verbondenheid. Dat maakt mensen tot broeders. Dat creëert verbroedering.

Ondertussen leven we wel in een wereld waarin verschillen vaak groter lijken dan wat ons verbindt. Mensen staan tegenover elkaar vanwege afkomst, overtuiging, politieke voorkeur, cultuur of levensstijl. Via sociale media worden verschillen vaak uitvergroot. Gesprekken verharden gemakkelijk.

Het streven naar verbroedering betekent overigens niet dat iedereen hetzelfde moet denken. Of dat wij onze eigen identiteit moeten opgeven. Verbroedering vraagt geen uniformiteit. Verschillen mogen er zijn. Juist die verscheidenheid kan een rijkdom zijn wanneer zij wordt gedragen door respect en liefde voor de medemens.

Terug naar de 4Daagse.

Terug naar wat programmamaker Fons de Poel ooit de *Wereldkampioenschappen van de gewone mensen* noemde.

Twintig jaar lang maakte hij voor KRO/NCRV het televisieprogramma '*Het gevoel van de Vierdaagse*'. Op zoek naar de magie achter dat feest van verbroedering. Op zoek naar het DNA van de 4Daagse. Op zoek naar waar die verbroedering, die unieke eensgezindheid tijdens de 4Daagse vandaan komt.

Bijna zestig televisie-uitzendingen. Over het genieten, de vrolijkheid, de vreugde, de emotie, ontroering, uitbundigheid, soms zelfs gekte, het lopen, lijden, afzien, pijn. En dan ten slotte: de euforie.

In de allerlaatste uitzending probeerde Fons de Poel een antwoord formuleren.

Hij kwam tot de conclusie dat, hoewel de nadruk vaak ligt op de sportieve prestatie en het uithoudingsvermogen van de deelnemers, de 4Daagse tevens een belangrijke maatschappelijke functie vervult. Het evenement laat zien hoe een gedeelde fysieke uitdaging kan bijdragen aan sociale cohesie en daarmee aan verbroedering.

In de kern komt het erop neer dat tijdens de 4Daage alle deelnemers gelijk zijn. Gelijk in die zin, dat iedereen zonder uitzondering voor dezelfde uitdaging staat. Dat iedereen dezelfde voor hem of haar geldende afstand moet lopen. Dat iedereen het zal moeten doen met dezelfde voeten, knieën en (andere) gewrichten. Dat spierpijn en risico's op blaren in beginsel voor iedereen bestaan.

De te leveren fysieke inspanning creëert een gevoel van gelijkwaardigheid. Of iemand nu jong of oud is, ervaren of beginner, militair of burger: iedereen wordt geconfronteerd met dezelfde vermoeidheid, dezelfde obstakels en hetzelfde einddoel. Juist deze gedeelde ervaring vormt de basis voor onderling respect en solidariteit.

Bij de 4Daagse geldt daarin volledige gelijkheid. Anders dan in Orwell's *Animal Farm* zijn er geen wandelaars die 'meer gelijk zijn dan anderen'. Er is geen wedstrijd. Er is geen concurrentie met anderen. De strijd tegen de kilometers ga je slechts met jezelf aan. Maar, wel tegelijk met een heleboel anderen. "Iedereen, vreemdeling, vriend zijn één" (zo zongen we zo-even).

Wandelen, althans het concept van wandelen, wordt in Bijbelteksten vaak gebruikt om de relatie met God aan te duiden. Het woord 'wandelen' kan letterlijk betekenen dat men aan een tocht begint. Maar, het heeft ook de betekenis om 'in het licht' te wandelen. Het licht is hier dan de metafoor van Gods opdracht het goede te volgen.

In de Brief van Paulus aan de Efeziërs lees ik (*geparafraseerd*) die opdracht: "Ik (Paulus) roep u op te gaan wandelen. Doe dat in alle nederigheid en zachtmoedigheid, met geduld, en verdraag elkaar in liefde".

Ik zou die zin graag aan het 4Daagse-reglement toevoegen, maar eigenlijk is dat niet nodig.

Als je aan de dagelijkse 50, 40 of 30km bezig bent, is er geen ruimte voor polarisatie of voor zorgen om geopolitieke spanningen. Wandelaars vertellen dat zij gemakkelijk contacten leggen met medewandelaars. En, dat daarbij saamhorigheid, begrip en verdraagzaamheid overheersen. Van een Babylonische spraakverwarring is, ondanks de vele nationaliteiten, geen sprake. Men begrijpt elkaar met een enkel woord, al dan niet in steenkolenengels.

Een wandelaar schreef: "Dichter bij het paradijs kunt je niet komen, als je de 4daagse loopt". Dat is misschien een iets te zalvende tekst. Subtieler zijn de kerstkaarten die ik in december van relatief onbekenden krijg met de tekst: "Marsleider, nog 200 nachtjes slapen en dan is het weer zover".

Of de passie waarmee sommige wandelaars hun deelname extra waardevol maken door te lopen voor een goed doel.

Even onverwacht, maar ontroerend, was mijn eigen ervaring met wat de 4Daagse met mensen doet.

Als hoogleraar strafrecht was ik jaren geleden eens op werkbezoek in een jeugdgevangenis. Tijdens een rondleiding kwam ik in de cel van een gedetineerde. Een jongen uit Rotterdam die zwaar was gestraft voor een gewapende overval.

Op het prikbord naast zijn bed zag ik de 4Daagse-medaille hangen. Ik wees ernaar en keek de jongen vragend aan.

"Meneer", zei hij met iets van trots in zijn stem, "dat is de medaille van de 4Daagse. Die heb ik met begeleiders van hier gelopen". Ik vroeg: "En, wat vond je ervan?". Even bleef hij stil, en toen zei hij: "Meneer, het was geweldig. Het was de eerste keer in mijn leven dat mensen voor mij stonden te klappen".

Aan het slot van deze *preek van de leek* zie ik om in verwondering.

Een sluitend antwoord op de vraag waar die verbroedering bij de 4Daagse vandaan komt, vond ik niet. Maar, misschien ligt in die verwondering wel het ultieme antwoord.

Wat ik vaststel, is dat de 4Daagse veel meer is dan een sportevenement. Zij symboliseert saamhorigheid, wederzijds respect in een internationale context.

Door deelnemers te verenigen in een gezamenlijke uitdaging, worden maatschappelijke verschillen naar de achtergrond gedrongen. Er ontstaat ruimte voor solidariteit en wederzijds begrip.

Je zou eigenlijk, uit het diepste van je hart, wensen dat die unieke sfeer van verbroedering zich niet beperkt tot die ene week. Ik vrees echter dat de wens hier de vader van de gedachte is.

Daarom ook een tweetal kritische kanttekeningen.

In de eerste plaats is het een illusie de 4Daagse te duiden als het toppunt van verbroedering. De 47.000 deelnemers zijn een doorsnee van onze samenleving. Niet voor iedereen is verbroedering het na te streven ideaal.

Zo werden afgelopen editie bijvoorbeeld enkele tientallen deelnemers gediskwalificeerd omdat ze zich (kort samengevat) niet aan de spelregels hielden.

In de tweede plaats is de saamhorigheid die tijdens de 4Daagse ontstaat, grotendeels tijdelijk. Na afloop keren de meeste deelnemers en toeschouwers weer terug naar hun dagelijkse leven. Sociale en culturele verschillen zullen daarin opnieuw een rol spelen.

Echter, hoewel de effecten van de verbroedering dus zeker niet altijd blijvend zijn, en er altijd mensen zijn die zich aan de gemeenschapszin onttrekken, laat de 4Daagse van de andere kant wel zien dat collectieve ervaringen een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het versterken van sociale verbondenheid. Ook in de rest van het jaar.

Juist daarom is de 4Daagse naar mijn mening niet alleen een nationaal cultureel erfgoed, maar ook maatschappelijk relevant. Een fenomeen dat inzicht biedt in de manier waarop mensen, ondanks hun verschillen, een verbroederende gemeenschap kunnen vormen.

Door gezamenlijk een fysieke en mentale uitdaging aan te gaan, ontstaan vriendschappen en groeit het begrip voor anderen.

Ik sluit af.

In een wereld waarin verdeeldheid steeds vaker voorkomt, herinnert de 4Daagse ons eraan dat een gedeeld doel mensen intrinsiek verbindt. En, dat verbroedering geen

abstract ideaal is, maar een waarde die in de praktijk van de 4Daagse kan worden ervaren.

Want wij zijn één voor allen, en allen zijn wij één.